

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

Igazságügyi Köztestület Felügyeleti Főosztály

Iktatószám: XX-IFFO/1506/6 /2020.

Vig Marianna asszony részére,

kmt+request-14971-e70a72d0@kimittud.org

Tárgy: Megkereséssel kapcsolatos tájékoztatás

Tisztelt Asszonyom!

Mindenekelőtt tájékoztatom, hogy az Ön által feltett kérdés nem minősül az *információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról* szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 21. alcíme szerinti közérdekű adat megismerése iránti igénynek. Az ugyanis nem az Infotv. 3. § 5. pontja szerinti közérdekű adatra – azaz az Igazságügyi Minisztérium kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információra vagy ismeretre – vonatkozik, hanem jogszabályok értelmezésére és azok szakmai tartalmának ismertetésére irányul.

Felhívom a figyelmét arra, hogy az Igazságügyi Minisztériumnak a *jogalkotásról* szóló 2010. évi CXXX. törvény értelmében nincs lehetősége konkrét ügyben állásfoglalás, valamint jogértelmezés adására. Emellett az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján az Igazságügyi Minisztérium válasza jogi kötelező erővel nem rendelkezhet, arra hatósági vagy bírósági eljárásban hivatkozni nem lehetséges. Az igazságügyi miniszternek – és az általa vezetett tárcának – a fentiekre tekintettel a *Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről* szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet szerinti feladatköréből adódóan csak arra van módja, hogy általános tájékoztatást adjon a megkeresésben érintett jogterületre, kérdésekre vonatkozó hatályos jogszabályokról.

A fentiek alapján a „Közérdekűadat Közérdekű adat request – Igazságügyi szakértő – Igazságügyi Minisztérium” tárgyban 2020. május 26. napján érkezett megkeresését köszönettel kézhez vettem, azzal összefüggésben – az Ön által feltett kérdést is feltüntetve – az alábbiakról tájékoztatom.

1) Bíróság által kirendelt Igazságügyi szakértő köteles nyilatkozni/kiegészítést tenni a bíróság kérésére? Ha nem, akkor ezt milyen formában teheti meg, szükséges-e indokolnia?

Tájékoztatom, hogy az *igazságügyi szakértőkről* szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.) valamennyi jogágra egységesen alkalmazandó közös szabályokat tartalmaz.

A Szaktv. 45. §-a részletes szabályokat ad a szakértő kirendelésére. Itt kerül rögzítésre, hogy a szakértő kirendelés alapján, illetve az abban foglaltaknak megfelelően járhat el, valamint az is, hogy a szakértő köteles eljárni a hatóság (értve ez alatt a bíróságot is) kirendelése alapján [Szaktv. 45. § (1) és (3) bekezdés].

Az igazságügyi szakértő működéséről szóló 31/2008. (XII.31.) IRM rendelet szerint, ha az írásbeli szakvélemény előterjesztését követően az ügyben a kirendelő szerv további, az eredeti kirendelésben nem szereplő kérdések megválaszolását tartja szükségesnek, a szakértő kiegészítő szakvéleményt ad [13. § (1) bekezdés], azzal, hogy a kiegészítő szakvéleményre a szakvéleményre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni [13. § (3) bekezdés].

Mindezeket túl indokolt arra utalni, hogy a Szaktv. szerint a szakértőnek kötelessége közölni a kirendelő bírósággal az eljárásának az akadályát.

A szakértő köteles a tudomására jutásától számított tíz napon belül - az igazságügyi szakértő öt napon belül - közölni a hatósággal, ha

- a) a személyére nézve törvényben meghatározott kizáró ok áll fenn,
- b) a feltett kérdések megválaszolása egészben vagy részben nem tartozik azon szakismeretei körébe, amelyekben a szakértő a rá irányadó szabályok szerint jogosult eljárni,
- c) a szakértői tevékenységének ellátásában fontos ok akadályozza, így különösen, ha tevékenysége ellátásának vagy részvizsgálatok elvégzésének feltételei nincsenek meg, vagy más hatóság felkérésének kell eleget tennie,
- d) a vizsgálat elvégzéséhez más szakértő igénybevétele is szükséges,
- e) feladatát a hatóság által megadott határidőre nem képes teljesíteni,
- f) a feltett kérdésben kizárólag jogszabályban meghatározott szervezet jogosult szakvéleményt adni vagy
- g) a szakértő díja a letétbe helyezett összeget előreláthatólag meghaladja, megjelölve egyidejűleg a még letétbe helyezendő összeget.

Ha a szakértő a (4) bekezdés szerinti kötelezettsége teljesítésében rajta kívül álló okból akadályoztatva van, a (4) bekezdés szerinti kötelezettségének az akadály megszűnésétől számított három napon belül köteles eleget tenni. Az akadályoztatás tényét a szakértőnek valószínűsítania kell. [Szaktv. 45. § (4) - (5) bekezdés].

A szakértő azonban a kirendelés alapján, a Szaktv. 45. § (4) bekezdésben foglalt kivételek figyelembevételével köteles eljárni. [Szaktv. 45. § (1) és (3) bekezdés]

A polgári peres eljárásban *a polgári perrendtartásról* szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) alapján akkor kötelező szakértőt alkalmazni, ha a jogvita kereteinek a meghatározásához vagy a perben jelentős tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges [Pp. 300. § (1) bekezdés].

A Pp.-nek az eljárásban közreműködő személyekre vonatkozó általános szabálya szerint a kirendelt szakértő – akinek a bizonyításban történő részvételét a bíróság szükségesnek tartja – köteles közreműködni a bizonyítás felvételében [Pp. 271. §].

A bíróság a kirendelésben a szakértőt a szakvélemény írásbeli előterjesztésére vagy kiegészítésére hívja fel, vagy kivételesen – ha az célszerűnek látszik – a szakértőt a tárgyalásra idézi [Pp. 308. § (3) bekezdés].

A felek az írásbeli szakvéleményre a bizonyítási eljárás szabályai szerint észrevételt tehetnek, illetve kérhetik a szakvélemény kiegészítését is. Ha a bíróság az indítványnak helyt ad, a kérdések megválaszolása, valamint a szükséges felvilágosítás megadása érdekében a szakértőt a szakvélemény írásbeli kiegészítésére hívja fel, vagy ha az célszerűnek látszik, a szakértőt a tárgyalásra idézi [Pp. 313. § (3) bekezdés].

A szakértő nyilatkozattételi kötelezettsége a polgári peres eljárásban a hivatkozott jogszabályi rendelkezéseken alapul, a szakvélemény adás (értve ez alatt a szakvéleménnyel kapcsolatos felvilágosítás adást, illetve nyilatkozattételt is) csak törvényben meghatározott okok megvalósulása esetén hiúsulhat meg, ilyen okok a következők:

a) A szakértő kizárása

A Pp. rendelkezései a szakértő kizárásának tekintetében elsődlegesen visszautalnak a bírakkal szembeni egyes kizárási okokra, másfelől önálló esetköröket is rögzítenek. A kizárási okot a szakértő személyével összefüggésben kell vizsgálni. Szakértőként nem járhat el például a fél hozzátartozója, vagy aki az ügyben, mint bíró vett részt, vagy aki olyan gazdasági társaságnak tagja, alkalmazottja, amely az ügyben szakértőként már korábban eljárta [Pp. 301. § (1) bekezdés]. A kizárási okot a bíróság hivatalból veszi figyelembe és azt a szakértő és a fél is köteles a bíróságnak haladéktalanul bejelenteni [Pp. 301. § (3) bekezdés].

b) A kirendelt szakértő kötelezettsége alóli mentessége

A Pp. 309. §-ába foglalt utaló szabály alapján a szakértőkre is alkalmazni kell a tanúzási képtelenségre, illetve a tanúvallomás megtagadásának jogára vonatkozó szabályokat [Pp. 289-291. §]. Így például a szakértő a szakértői vélemény elkészítését megtagadhatja, ha annak tartalma alapján magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná [Pp. 290. § (1) bekezdés b) pont].

c) A kirendelt szakértő felmentése

A Pp. 310. §-a tételesen meghatározza azokat a feltételeket, amelyek fennállása esetén a kirendelt szakértőt a szakértői tevékenység elvégzésének kötelezettsége alól fel kell menteni. A Pp. szabálya értelmében felmentési okot nemcsak a Pp., hanem más jogszabály is meghatározhat.

A Pp. szerinti felmentési okok egy része tekintetében maga a szakértő személye jelenti akadályát a szakértői tevékenység ellátásának. Előfordulhat, hogy a kirendelt szakértő nem minősül a perben alkalmazható szakértőnek, mert a Szaktv. rendelkezései alapján nem végezhet igazságügyi szakértői tevékenységet. Lehetséges az is, hogy a kirendelt szakértő által megválaszolendő kérdések nem tartoznak a szakértő szakismerete körébe, amely körben a rá irányadó szabályok szerint jogosult eljárni, vagy az is, hogy a feltett kérdés tekintetében kizárólag jogszabályban meghatározott szervezet jogosult szakvéleményt adni. Van olyan Pp. szerinti felmentési ok, amely független a szakértő személyétől (például a szakvélemény előterjesztése előtt a fél a szakértő alkalmazására irányuló indítványát visszavonta).

A bíróság a – a Pp-ben nevesített kivételektől eltekintve – hivatalból más szakértőt rendel ki, ha a szakértőt a perből kizárta vagy a kirendelés alól felmentette [Pp. 311. § (1) bekezdés].

Amennyiben a folyamatban lévő per a *büntetőeljárásról* szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) hatálya alá tartozik, úgy a büntetőeljárásban közreműködő szakértőre és a szakértői vizsgálatra vonatkozó szabályok összessége a Be.-ben, a Szaktv.-ben, a *nyomozás és az előkészítő eljárásról* szóló 100/2018. (VI.8.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Nyer.), valamint az egyes ágazati szabályok rendelkezéseiben találhatóak meg. A rendeleti szintű jogszabályok az adott jogintézményre vonatkozó speciális rendelkezéseket tartalmazzák.

A büntetőeljárásban akkor kötelező szakértőt alkalmazni, ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges [Be. 188. § (1) bekezdés]. A

büntetőeljárásban szakértőként a Szaktv. 4. §. (1) bekezdés szerinti szakértő, annak hiányában a Szaktv. 2. § 4. pontja szerinti eseti szakértő járhat el. A szakértő büntetőeljárásba történő bevonására főszabály szerint kirendelés alapján kerül sor. A kirendelő bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság és a szakértő között a kirendelésről szóló határozat teremt jogviszonyt, ez lesz az alapja a szakértő eljárásának, valamint a szakértőt megillető jogoknak és kötelezettségeknek. A szakértő kirendeléséről szóló határozat kötelező tartalmi elemeit a Szaktv. 45. § (2) bekezdése, míg a rendőrség, mint nyomozó hatóság szakértő kirendeléséről szóló határozatának speciális szabályait a Nyer. 63. § (1) bekezdése tartalmazza.

A büntetőeljárás során kirendelt szakértő a rá irányadó szakmai szabályoknak megfelelően köteles az eljárásban közreműködni és szakvéleményt előterjeszteni, amelyben válaszolnia kell a kirendelő határozatban feltett kérdésekre. Ha az előterjesztett szakvélemény nem tartalmazza a jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeket [Szaktv. 47. § (4) bekezdés a)-g) pont], nem egyértelmű, önmagával, illetve a szakértő rendelkezésére bocsátott adatokkal ellentétes, vagy helyességéhez nyomatékos kétség fér, akkor a szakvélemény ebben a formában nem fogadható el.

A szakvélemény fogyatékoságainak kiküszöbölésének módja elsődlegesen az, hogy a kirendelő bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság a szakértőt felhívja a szakvélemény kiegészítésére, vagy megfelelő felvilágosítás adására. [Be. 197. § (1) bekezdés] A szakvélemény kiegészítése szóbeli vagy írásbeli formában is elrendelhető, azzal, hogy a szóbeli kiegészítésre a szakértő meghallgatásán kerülhet sor. A szakvélemény kiegészítésére - így annak elrendelésére, határidejére - a kirendelésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. [Nyer. 66. §] A szakvélemény kiegészítése az igazságügyi szakértői tevékenység részét képezi [Szaktv. 2. § 8. pont], ezért annak teljesítésére az általános szabályok az irányadóak.

Ha a szakvélemény előzőekben felsorolt hiányosságait a szakvélemény kiegészítése/szakértő felvilágosítás adása sem tudta kiküszöbölni, akkor ugyanarra a szakkérdésre más szakértőt kell kirendelni. [Be. 197. § (2) bekezdés] A szakvélemény kiegészítése/felvilágosítás adása ugyanakkor olyan további kérdéseket is felvet, amelyek megválaszolására első körben azt a szakértőt kell felhívni, aki a szakvéleményt, illetve annak kiegészítését készítette.

A fentiek alapján a bíróság által kirendelt igazságügyi szakértő a szakértői kirendelésre irányadó szabályoknak megfelelően köteles kiegészítő szakvéleményt vagy tájékoztatást adni.

2) Ha nem nyilatkozik az Igazságügyi szakértő, akkor ennek milyen következményei vannak?

Amennyiben polgári per van folyamatban, a Pp. lehetővé teszi a bizonyítási eljárásban a szakértővel, mint közreműködővel szemben kényszerítő eszközök alkalmazását. [Pp. 272. § (1)-(2) bekezdés].

A bíróság azt a szakértőt, aki kötelezettségét megszegi anélkül, hogy azt – az ok valószínűsítése mellett – alapos okkal előzetesen kimentette volna,

- a) az okozott költségek megtérítésére kötelezi,
- b) pénzbírsággal sújthatja,
- c) elrendelheti az elővezetését,
- d) csökkentheti a díját,
- e) értesítheti a mulasztásról elöljáróját, vezetőjét, munkáltatóját.

E kényszerítő eszközöket a bíróság együttesen is alkalmazhatja. Továbbá, ha a kirendelt szakértő a szakvéleményt a felhívásban megjelölt határidő lejártáig nem készíti el, a kirendelt szakértő munkadíját a határidő lejártát követő naptól kezdve naponta egy százalékkal csökkenti [Pp. 319. §].

Amennyiben büntető per van folyamatban, a szakértő a közreműködést, a véleménynyilvánítást, illetve a szakvélemény határidőben való kiegészítését - a megtagadás következményeire történt figyelmeztetés után – jogosulatlanul megtagadja rendbírsággal sújtható és őt az okozott büntügyi költség megtérítésére kell kötelezni [Be. 200. § (1) bekezdés a) pont].

Emellett az igazságügyi szakértők tevékenységével összefüggésben a Szaktv. is tartalmaz speciális rendelkezéseket. Az eljáró bíróság a tudomására jutásától számított 15 napon belül köteles névjegyzéket vezető hatósággal (Igazságügyi Minisztérium) közölni az olyan lényeges kötelezettségzegéseket, mint például ha a kirendelt szakértő a szakvélemény előterjesztésével jelentős késedelembe esett és késedelmét nem mentette ki, vagy ha a szakértő szakvéleménye aggályosnak minősült. A névjegyzéket vezető hatóság a bejelentést a névjegyzékbe bejegyzi. Ha az igazságügyi szakértő tevékenységével kapcsolatban két éven belül három alkalommal érkezik hasonló jellegű bejelentés, a névjegyzéket vezető hatóság kezdeményezi az igazságügyi szakértő munkájának értékelését a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamaránál (a továbbiakban: MISZK) [Szaktv. 55. §].

A korábban már hivatkozott, Szaktv. által szabályozott bejelentési kötelezettség [Szaktv. 55. §] alapján elérhető, hogy a hatóságok visszajelzése alapján a szakértő szakmailag számon kérhető legyen. Tehát a bíróság a névjegyzéket vezető hatóságnak bejelenti, ha például a szakértő a szakvélemény előterjesztésével jelentős késedelembe esett, és késedelmét nem mentette ki, vagy a szakértő a szakvélemény előterjesztésével egy évet elérő késedelembe esett. Utóbbi esetben az igazságügyi szakértőt a névjegyzékből törölni kell [Szaktv. 13. § (1) bekezdés d) pont]. Emellett az igazságügyi szakértő a törlő határozat véglegessé válásától vagy jogerőre emelkedésétől számított két éven belül a névjegyzékbe nem vehető fel [Szaktv. 13. § (2) bekezdés].

Fentiekén túl indokolt megemlíteni azt is, hogy fegyelmi vétséget követ el az az igazságügyi szakértő, aki a Szaktv. hatálya alá tartozó tevékenységére vonatkozó jogszabályok, szakmai szabályok, kamarai szabályzatok – ide nem értve az igazságügyi szakértők etikai kódexét – és határozatok rendelkezéseit szándékosan vagy gondatlanul megszegi [Szaktv. 93. § (1) bekezdés]. A fegyelmi vétséget elkövető igazságügyi szakértővel szemben kiszabható fegyelmi büntetések a figyelmeztetés, az írásbeli megrovás, a jövőbeni tisztségviseléstől meghatározott ideig történő eltiltás, a kamarai tisztségtől való megfosztás, a pénzbírság, a kamarai tagság legfeljebb két évig terjedő felfüggesztése vagy a MISZK-ből való kizárás [Szaktv. 94. §].

3) Hány alkalommal lehet felkérni/felszólítani nyilatkozattételre és milyen időközönként?

A bíróság a szükségeshez képest intézkedik a szakértő felhívása iránt. Ily módon a peres eljárásokban – az ügy egyedi körülményei alapján – bírói mérlegelés és felelősség kérdése, hogy a bíróság milyen időközönként tartja indokoltnak a felhívások kibocsátását a szakértő részére.

A szakvélemény kiegészítésére adható felhívások abszolút száma - a bizonyítási eljárások különbözősége okán - előre nem határozható meg, ugyanakkor a szakvélemény kiegészítése/felvilágosítás adás eredménytelensége esetén, végső soron más szakértőt kell kirendelni.

4) Ha nem tesz kiegészítést az Igazságügyi szakértő, akkor az ügyben korábban adott szakvéleménye elfogadható-e?

Lényeges rámutatni arra, hogy a bíróság a szakvélemény szakmai szempontú megítélésére nem képes, a szakvélemények közötti ellentmondást a bíró értékelő tevékenysége keretében,

mérlegeléssel nem szüntetheti meg; a bíróság a szakvéleménnyel kapcsolatban csak azt tudja vizsgálni, hogy az aggálymentes-e [Kúria Kfv.X.37.417/2019/4. számú határozata].

A Pp. 316. § (1) bekezdése alapján a kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos, ha

- a) hiányos, illetve nem tartalmazza a szakvélemény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit,
- b) homályos,
- c) önmagával, illetve a perbeli adatokkal ellentétes, vagy
- d) egyébként a helyességéhez nyomatékös kétség fér.

A kizárt vagy a kirendelés alól felmentett szakértő szakvéleménye, a kirendelt szakértőtől származó aggályos szakvélemény a perben bizonyítékként nem vehető figyelembe [316. § (3) bekezdés].

Ha tehát a bíróság felhívására a szakértő nem adja meg a szükséges felvilágosítást, kiegészítést korábban előterjesztett szakvéleménye hiányosságaival összefüggésben, és ez által a szakvélemény aggályossága nem oldható fel, az aggályos szakvélemény a perben bizonyítékként nem vehető figyelembe.

Ha a szakértő a vele szemben kötelezettségszegés miatt alkalmazott szankció ellenére sem egészíti ki a szakvéleményt vagy ad megfelelő felvilágosítást és emiatt a szakvélemény fogyatékoságai nem orvosolhatóak, akkor a szakvélemény megállapításai a korábban kifejtettek alapján a büntetőeljárásban sem fogadhatóak el bizonyítékként.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a peres eljárásokban a bizonyítékok értékelése az ítélező tevékenység része, ezért az ügydöntő határozatot hozó bíróság viseli annak kockázatát, hogy az ítéleti tényállást milyen bizonyítékokra alapítja. Ha a bíróság annak fogyatékosága ellenére mégis elfogadja a szakvéleményt, azzal azt kockáztatja, hogy a szakvéleménnyel bizonyítandó tény kétségessé, az arra alapított tényállás pedig megalapozatlanná válik.

Végezetül felhívom szíves figyelmét arra, hogy az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján az Igazságügyi Minisztérium állásfoglalása jogi kötelező erővel nem rendelkezhet, arra hatósági vagy bírósági eljárásban hivatkozni nem lehetséges.

Kérem tájékoztatásom szíves elfogadását.

A levél kiadmányozására a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 264. § (2) bekezdése, továbbá az Igazságügyi Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 9/2019. (VIII. 1.) IM utasítás 1. melléklet 86. § (3) bekezdése, 87. §-a, 92. § (1) bekezdése, valamint a 2. függelék 1.5.1.2. pont 2. alpontjának i) pontja alapján került sor.

Budapest, 2020. június „25”.

Üdvözlettel:

A főosztályvezető helyettesítésében eljárva

dr. Szűcs Gábor
vezető-kormányfőtanácsos

